

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

Propunerea legislativă privind Statutul de autonomie al Ținutului Secuiesc

Parlamentul României adoptă prezenta lege:

STATUTUL DE AUTONOMIE AL ȚINUTULUI SECUIESC

(Székelyföld – Terra Siculorum)

Preambul

Considerând că dreptul cetățenilor de a participa la gestionarea problemelor publice face parte din principiile democratice comune ale tuturor statelor membre ale Consiliului Europei și că regiunea favorizează exercitarea acestui drept;

Convinși fiind de faptul că existența regiunii administrate de responsabili aleși prin vot universal și investiți cu responsabilități efective permite o administrare eficientă și în același timp, aproape de cetățeni;

Convinși că principiului subsidiarității constituie o contribuție importantă la edificarea democrației în Europa;

Conștienți de faptul că regiunea reprezintă un nivel de putere adecvat în vederea realizării efective a subsidiarității, unul din principiile fundamentale ce trebuie respectate atât în vederea integrării europene, cât și în propria organizare specifică a statelor participante la acest proces;

Afirmând că regionalizarea nu trebuie să se realizeze în detrimentul autonomiei colectivităților locale și că trebuie, dimpotrivă, să fie însoțită de măsuri care vizează protecția acestora bazată pe deplina respectare a drepturilor dobândite prin Carta Europeană a Autonomiei Locale;

Afirmând că recunoașterea autonomiei regionale implică loialitatea față de stat ale cărei regiuni evoluează prin respectarea suveranității și a integrității teritoriale;

Considerând că regiunea, ca o componentă esențială a statului, reprezintă o mărturie, prin identitatea sa, la diversitatea Europei și contribuie la îmbogățirea culturii acesteia într-un climat de respectare a tradițiilor conform istoriei sale;

Conștienți de faptul că legăturile interregionale și transfrontaliere constituie un aport prețios și indispensabil la edificarea Europei,

Recunoscând că în procesul de organizare a instituțiilor europene adecvate, la elaborarea și realizarea politicilor europene trebuie avută în vedere existența regiunilor în cadrul statelor europene și favorizată prezența regiunilor în aceste instituții

Afirmând că aceste principii presupun existența unui nivel de putere regională dispunând de organisme de decizie, democratic constituite și beneficiind de o largă autonomie privind competențele, modalitățile de exercitare ale acestora din urmă, precum și mijloacele necesare în vederea împlinirii misiunii lor;

Afirmând că „autonomia teritorială” reprezintă un aranjament aplicat în interiorul statelor suverane, prin care locuitorii unor regiuni obțin competențe, respectiv puteri mărite, care reflectă situația lor geografică specifică, și care protejează și promovează tradițiile lor culturale și religioase, păstrarea și dezvoltarea identității lor naționale;

Considerând că autonomia Ținutului Secuiesc (Székelyföld – Terra Siculorum) nu lezează nici integritatea teritorială a României, nici suveranitatea națională și afirmând totodată că autonomia acestei regiuni se bazează pe dreptul la autodeterminare internă a comunităților, pe principiul subsidiarității și a autoadministrării;

Parlamentul României adoptă prezenta lege:

Capitolul I. Dispoziții generale

Art.1.

(1) Ca expresie a identității sale istorice, în scopul asigurării egalității de șanse a cetățenilor și protecției identității naționale maghiare, locuitorii Ținutului Secuiesc se constituie în comunitate autonomă.

(2) Ordinea administrativă a Ținutului Secuiesc se bazează pe condițiile geografice, economice, sociale și culturale, pe dezideratul istoric al populației acestuia privind asigurarea autonomiei.

(3) Aspirația locuitorii regiunii la autonomie are ca obiectiv participarea democratică a cetățenilor la viața societății, la dezvoltarea economico-socială, la sprijinirea și ocrotirea realizării intereselor teritoriale.

(4) Autonomia comunității reprezintă dreptul și capacitatea efectivă a colectivității majoritare autohtonă a ținutului istoric de a dispune de prerogativele de autoadministrare și de unele prerogative de ordin statal, în scopul preluării sub propria ei responsabilitate și în interesul întregii colectivități, o parte importantă a problemelor de interes public, în conformitate cu principiul subsidiarității.

Art.2.

Ținutul Secuiesc devine o regiune autonomă cu personalitate juridică în cadrul României.

a) Competențele regiunii sunt stabilite prin prezentul statut al regiunii, de lege, sau de dreptul internațional.

b) Competențele specifice ale regiunii nu pot fi puse în discuție sau limitate decât prin lege sau aplicând dreptul internațional.

c) Regiunea are dreptul de decizie și de gestionare în domeniile care aparțin competențelor sale specifice. Acest drept include adoptarea și exercitarea unei politici proprii regiunii.

d) În limitele legii, este de dorit transferarea în competența regiunii și a unor sarcini care aparțin unor competențe naționale. Regiunea trebuie să dispună de mijloacele necesare realizării acestui scop.

Art.3.

Autonomia regiunii nu afectează integritatea teritorială și suveranitatea statului Român. Cu respectarea acestui principiu:

- a) Competențele, în limitele prezentului statut pot fi delegate regiunii de către alte nivele de administrare.
- b) Delegarea de competență trebuie să fie clar definită. Mijloacele materiale și financiare, care permit punerea în aplicare efectivă a acestor competențe adiționale, trebuie să fie asigurate în mod adecvat pe parcursul actului de împuternicire.
- c) Organele însărcinate cu punerea în aplicare a acestor competențe trebuie să se bucure, atât cât este posibil și în limitele legii, de libertatea de a-și adapta exercitarea acestora la condițiile specifice regiunii și la structurile sale organizatorice, cu o preocupare deosebită pentru eficacitate și conform doleanțelor locuitorilor regiunii.

Art.4.

Teritoriul regiunii autonome cuprinde actualele județe Covasna și Harghita, precum și scaunul istoric Mureș (Marosszék) care aparține județului Mureș. Anexa nr. 1. cuprinde limitele teritoriale ale Ținutului Secuiesc, precum și localitățile aparținătoare acestuia.

Scaunele sunt teritorii tradiționale secuiești.

- a) Scaunul Kézdi (Kézdiszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Târgu Secuiesc (Kézdivásárhely),
- b) Scaunul Orbai (Orbaiszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Covasna (Kovászna)
- c) Scaunul Sepsi (Sepsiszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Sfântu Gheorghe (Sepsiszentgyörgy)
- d) Scaunul Ciuc (Csíkszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Miercurea Ciuc (Csíkszereda)
- e) Scaunul Odorhei (Udvarhelyszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Odorheiu Secuiesc (Székelyudvarhely)
- f) Scaunul Gheorgheni (Gyergyószék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Gheorgheni (Gyergyószentmiklós)
- g) Scaunul Mureș (Marosszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Târgu Mureș (Marosvásárhely)
- h) Scaunul Micloșoara-Brăduț (Miklósvár-Bardoc) (Miklósvár-Bardocszék), care cuprinde localitățile aparținătoare, având reședința la Baraolt (Barót)

Art.5.

(1) Autonomia regională se exercită de Consiliul de Autoadministrare, autoritate publică regională aleasă prin vot universal, egal, direct secret și liber exprimat precum și de Comisia de Autoadministrare desemnată de acesta.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu aduc atingere dreptului de a recurge la consultarea prin referendum sau orice altă formă de participare a cetățenilor la treburile publice, în condițiile legii.

Art.6.

Sediul instituțiilor din Ținutul Secuiesc va fi stabilit de autoritatea deliberativă aleasă a regiunii autonome.

Art.7.

(1) Consiliul de Autoadministrare este instituția prin care ia ființă Ținutul Secuiesc.

(2) Atribuțiile Consiliului de Autoadministrare sunt stabilite de prezentul Statut de autonomie și de locuitorii Ținutului Secuiesc, iar cadrul exercitării acestora este stabilit de către Consiliul de Autoadministrare, în conformitate cu prevederile prezentului statut respectiv legislația internă și internațională.

Art.8.

(1) În conformitate cu prezentul Statut de autonomie și în concordanță cu legile statului, autonomia Ținutului Secuiesc se referă la toți cetățenii români cu domiciliul stabil într-una din localitățile Ținutului Secuiesc.

(2) Persoanele născute în Ținutul Secuiesc, cetățeni români, și cu domiciliul în străinătate, beneficiază de asemenea de drepturile stabilite prin prezentul statut de autonomie, în măsura în care ultimul lor domiciliu din țară a fost într-o localitate din Ținutul Secuiesc.

Art.9.

(1) În cadrul regiunii autonome este garantată egalitatea deplină și efectivă pentru toți cetățenii.

(2) În sfera de competență a Consiliului de Autoadministrare ca autoritate publică intră crearea acelor condiții care asigură egalitatea deplină și efectivă, precum și libertatea persoanelor și comunităților acestora, eliminarea tuturor obstacolelor care pot zădărnici sau obstrucționa manifestarea deplină a acestora, facilitând participarea tuturor cetățenilor la viață politică, economică, culturală și socială.

(3) Nu constituie discriminare adoptarea de către Consiliul de Autoadministrare a unor măsuri speciale pentru păstrarea și dezvoltarea identității naționale a comunităților române din Ținutul Secuiesc, în limitele legii.

Art.10.

(1) În Ținutul Secuiesc limba maghiară are același statut ca și limba oficială a statului.

(2) Toți cetățenii domiciliați sau rezidenți în Ținutul Secuiesc au dreptul să folosească ambele limbi în condiții egale, în viața privată și cea publică, inclusiv în cadrul instituțiilor publice, precum și în fața autorităților publice, atât oral cât și în scris.

(3) Autoritățile regiunii autonome, a scaunelor secuiești aparținătoare și autoritățile administrației publice locale vor asigura folosirea oficială și firească a ambelor limbi, adoptând reglementările necesare pentru cunoașterea acestora, creând toate condițiile care garantează egalitatea lor deplină.

(4) În acele localități ale regiunii autonome în care cetățenii aparținând altor comunități naționale, etnice, lingvistice cu domiciliu stabil în acele localități sunt în minoritate numerică dar depășesc o sută în comună, o mie în oraș, cinci mii în municipiu, zece mii la nivelul scaunului, limba acestor comunități beneficiază de același statut ca și limba oficială a statului în fața unităților administrative respective.

Art.11.

(1) Consiliul de Autoadministrare va stabili simbolurile Ținutului Secuiesc.

(2) Statutul de autonomie garantează dreptul la folosirea liberă a drapelului și simbolului fiecărui scaun secuiesc.

(3) Prezentul Statut garantează folosirea liberă a simbolurilor națiunii maghiare, precum și ale comunităților naționale în minoritate numerică în Ținutul Secuiesc.

(4) În privința folosirii simbolurilor statului sunt valabile reglementările legale în vigoare.

Capitolul II. Înființarea și desființarea regiunii autonome

Art.12.

Regiunea autonomă Ținutul Secuiesc se constituie conform prezentei legi, odată cu constituirea Consiliului de Autoadministrare, autoritate administrativă autonomă înființată conform art.117. alin (3) din Constituția României, în baza prevederilor prezentului Statut ca lege organică, prin alegeri libere și generale, prin votul secret și direct al cetățenilor cu drept de vot având domiciliul stabil pe teritoriul regiunii autonome.

Art.13.

Statutul de regiune autonomă a Ținutului Secuiesc se poate desființa numai prin referendum organizat în Ținutul Secuiesc.

Art.14.

(1) Prezentul Statut de autonomie se adoptă prin lege de către Parlamentul României.

(2) Statutul de Autonomie al Ținutului Secuiesc, adoptat prin lege, se aprobă prin referendum de către cetățenii Ținutului Secuiesc.

Art.15.

În cazul modificării Statutului de autonomie trebuie respectate prevederile stabilite în art.125.

Art.16.

Autoadministrarea Ținutului Secuiesc se exercită prin Consiliul de Autoadministrare ales prin alegeri libere și generale, prin votul secret și direct al cetățenilor cu drept de vot având domiciliul stabil pe teritoriul regiunii autonome.

Art.17.

Autoadministrarea Ținutului Secuiesc și Statutul său de autonomie pot fi desființate numai prin referendum organizat în Ținutul Secuiesc.

Capitolul III. Autoritățile Ținutului Secuiesc

Art.18.

a) Autoritățile regiunii autonome

- Consiliul de Autoadministrare
- Comisia de Autoadministrare
- Președintele Ținutului Secuiesc

b) Autoritățile scaunelor

- Consiliul Scaunal
- Comisia Scaunală
- Președintele Scaunului

c) Autoritățile locale

- Consiliul Comunal
- Consiliul Orășenesc
- Consiliul Municipal
- Primar

Secțiunea I. Consiliul de Autoadministrare al Ținutului Secuiesc

Art.19.

Consiliul de Autoadministrare este autoritatea administrativă autonomă a Ținutului Secuiesc.

Art.20.

(1) Consiliul de Autoadministrare se compune din consilieri regionali aleși pe o perioadă de patru ani prin alegeri libere și generale, prin vot secret și direct.

(2) Numărul consilierilor în Consiliul de Autoadministrare este de 77. Numărul mandatelor ce revin circumscripțiilor electorale se calculează în baza datelor ultimului recensământ al populației.

(3) Simultan cu alegerea consilierilor în Consiliul de Autoadministrare are loc și alegerea consilierilor în consiliile scaunelor, în consiliile locale, alegerea președintelui Ținutului Secuiesc, a președinților scaunelor și a primarilor.

(4) Referitor la alegerea președintelui Ținutului Secuiesc, a președinților scaunelor, a primarilor și a consilierilor, sunt valabile prevederile Legii nr. 70/1991, modificate, privind alegerile locale.

(5) Alegerea președintelui Ținutului Secuiesc, a președinților scaunelor se face în conformitate cu prevederile legale.

Art.21.

Principiile de bază ale funcționării Consiliului de Autoadministrare sunt:

- a) Consiliul are competența de a apăra interesele cetățenilor Ținutului Secuiesc, de a exercita democrația reprezentativă în interesul acestora și de a administra regiunea,
- b) exercită competențe ce-i revin din descentralizarea competențelor,
- c) asigură caracterul public al ședințelor Consiliului,
- d) garantează caracterul public al bugetului regiunii,
- e) aplică și respectă legalitatea.

Art.22.

Competențele administrativ-decizionale ale Consiliului de Autoadministrare se referă la:

- a) organizarea instituțiilor proprii,
- b) adoptarea deciziilor valabile în regiune, competență ce derivă din caracterul juridic special al Statutului de Autonomie al Ținutului Secuiesc,
- c) cultura,
- d) învățământul,
- e) folosirea limbii materne,
- f) tradițiile istorice, artistice, arheologice, științifice,
- g) problemele sociale,
- h) domeniul mass-media,
- i) administrarea patrimoniului de stat de interes regional,
- j) introducerea taxelor și impozitelor regionale,
- k) autonomia financiară a Ținutului Secuiesc,
- l) reprezentarea Ținutului Secuiesc.

Art.23.

Deciziile Consiliului de Autoadministrare la care se referă art.22. lit. b.), se emit în următoarele domenii, respectând legislația în vigoare:

- a) ordinea interioară privind instituțiile și personalul acestora,
- b) ordinea interioară privind organismele scaunelor secuiești,
- c) stabilirea hotarelor unităților administrativ-teritoriale ale regiunii, înființarea de noi comune,
- d) exproprierea de interes public, care nu afectează în mod direct statul și nici sfera de competență a scaunelor,
- e) administrarea cărții funciare,
- f) apărarea contra incendiilor,
- g) sănătate,
- h) ordinea privind activitatea camerelor de comerț,
- i) înființarea și supravegherea societăților comerciale proprii,
- j) cooperative de credit asigurări de bunuri,
- k) servicii publice de interes regional,
- l) în vederea asigurării ordinii publice, supravegherea și controlul structurilor regionale ale poliției comunitare și colaborarea cu structurile Poliției,
- m) mineritul, industria energetică,
- n) producerea și utilizarea de energie de interes local,
- o) agricultura,
- p) silvicultura, regimul vânatului
- q) protecția mediului,
- r) transport de persoane și de mărfuri de interes local,
- s) informare în masă.

Art.24.

În sfera de competență a Consiliului de Autoadministrare intră, de asemenea, protecția socială și asigurările sociale, domenii în care poate emite decizii valabile în regiune, și poate crea instituții proprii.

Art.25.

Consiliul de Autoadministrare poate înființa, în propria sa competență, organe pentru asigurarea ordinii publice, corespunzător prevederilor legale, în cazurile nereglementate în Constituție.

Art.26.

Consiliul de Autoadministrare are în responsabilitate completarea reglementărilor legale referitoare la emisiunile de radio și de televiziune cu prevederi specifice.

Art.27.

Consiliul de Autoadministrare are putere decizională pe întreg teritoriul Ținutului Secuiesc, conform competențelor conferite de prezentul Statut respectiv legislației în vigoare.

Art.28.

Consiliul de Autoadministrare poate solicita ca Guvernul să-i atribuie sau să-i încredințeze competențe, ce nu sunt reglementate în prezentul Statut de autonomie.

Art.29.

În termen de 30 de zile de la înființare Consiliul de Autoadministrare elaborează și aprobă Regulamentul de Funcționare. În această perioadă de timp activitatea Consiliului este condusă de președintele Ținutului Secuiesc.

Sectiunea II. Comisia de Autoadministrare a Ținutului Secuiesc**Art.30.**

- (1) Comisia de Autoadministrare este organul executiv al regiunii.
- (2) Președintele Comisiei de Autoadministrare este numit de președintele Ținutului Secuiesc.
- (3) Membrii Comisiei de Autoadministrare sunt desemnați la propunerea președintelui Comisiei în termen de 30 de zile de la numirea sa de către Consiliul de Autoadministrare prin vot secret pe o perioadă de patru ani. În această perioadă, în cazul unui vot de neîncredere, membrul Comisiei poate fi eliberat din funcție de către președintele Ținutului Secuiesc, în conformitate cu reglementările prevăzute în Regulamentul de Funcționare.
- (4) Membrii Comisiei de Autoadministrare sunt numiți în funcție de președintele Ținutului Secuiesc.

Art.31.

Regulamentul de funcționare și modul de organizare al Comisiei de Autoadministrare este elaborat de Consiliul de Autoadministrare și se aprobă în aceeași ședință și înainte de votarea membrilor Comisiei.

Art.32.

Competențele executive ale Comisiei de Autoadministrare cuprind:

- a) aplicarea, controlul, executarea ordonanțelor adoptate de Consiliul de Autoadministrare,
- b) funcționarea organelor proprii de autoadministrare,
- c) inițierea proiectelor de decizie,
- d) încadrarea și avansarea în cadrul instituțiilor proprii,
- e) controlul asupra serviciilor publice de interes regional, asupra activității instituțiilor publice, ale societăților comerciale cu capital de stat și de interes regional,
- f) administrarea domeniului public și privat al regiunii,
- g) administrarea domeniului public și privat de stat de interes regional,
- h) înființarea și administrarea societăților comerciale proprii,
- i) exercitarea competențelor în domeniul finanțelor ,
- j) elaborarea și executarea bugetului autonom al regiunii,
- k) planificarea și facilitarea dezvoltării economice a regiunii,
- l) aplicarea politicii fiscale, financiare și comerciale a regiunii,
- m) înființarea, respectiv desființarea instituțiilor publice ale regiunii,
- n) supravegherea și controlul activității poliției comunitare, colaborarea cu celelalte organe polițienești,
- o) încheierea contractelor internaționale referitoare la regiune, realizarea și aplicarea colaborărilor interregionale,
- p) garantarea folosirii libere a limbilor cu statut egal în regiune,
- q) funcționarea sistemului de învățământ de stat și în cadrul acestuia a sistemului de învățământ în limba maghiară,
- r) alte domenii privind colectivitatea regiunii,
- s) aplicarea legilor statului.

Art.33.

Comisia de Autoadministrare poate dispune, înființa și susține posturi proprii de televiziune și de radio, orice mijloc de comunicare în masă, care contribuie la realizarea obiectivelor sale.

Art.34.

(1) Comisia de Autoadministrare are în competență numirea funcționarilor publici în funcții de conducere.

(2) Ocuparea acestor funcții se face prin concurs în condițiile stabilite în statutul funcționarilor publici. Este interzis orice formă de discriminare pe bază de origine etnică, religioasă sau de domiciliu.

(3) Funcționarii publici din Ținutul Secuiesc trebuie să cunoască, pe lângă limba oficială a statului și limba maghiară, iar în unitățile administrativ-teritoriale ale regiunii, în care sunt satisfăcute condițiile prevăzute în art.10. alin. (3) al prezentului Statut și limba comunității naționale în cauză.

Art.35.

Comisia de Autoadministrare în domeniile aparținând exclusiv sferei de competență poate încheia convenții cu alte colectivități autonome, poate colabora cu alte regiuni în domeniul cultural, economic, social. Aceste convenții și colaborări vor fi aduse la cunoștința Guvernului României.

Art.36.

Comisia de Autoadministrare răspunde în fața Consiliului de Autoadministrare, fără ca acest lucru să limiteze răspunderea personală a membrilor Comisiei.

Secțiunea III. Președintele Ținutului Secuiesc**Art.37.**

(3) Președintele Ținutului Secuiesc reprezintă regiunea.

(4) Președintele Ținutului Secuiesc este ales de către cetățenii Ținutului Secuiesc prin alegeri libere și generale, prin vot secret și direct pentru o perioadă de patru ani, în conformitate cu prevederile art.20 din prezentul statut.

Art.38.

Nici o persoană nu poate îndeplini funcția de președinte a Ținutului Secuiesc pe o perioada mai mare de doua mandate.

Art.39.

Președintele Ținutului Secuiesc poate renunța la numire printr-o declarație înaintată Consiliului de Autoadministrare. Demisia devine valabilă în momentul în care Consiliul de Autoadministrare ia act de această declarație.

Art.40.

(1) Consiliul de Autoadministrare al Ținutului Secuiesc poate iniția printr-o majoritate de 2/3 a voturilor membrilor săi eliberarea din funcție a președintelui Ținutului Secuiesc în cazul trădării intereselor comunității din Ținutul Secuiesc, lezării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, neîndeplinirii obligațiilor ce decurg din prezentul Statut de autonomie.

(2) În baza moțiunii de cenzură adoptată, Consiliul de Autoadministrare al Ținutului Secuiesc se adresează Guvernului României ca în termen de 30 de zile de la data deciziei Consiliului de Autoadministrare să dispună organizarea alegerilor pentru funcția de președinte a Ținutului Secuiesc.

(3) În cazul în care funcția devine vacantă, desemnarea noului președinte este valabilă pentru un mandat complet.

Art.41.

Președintele ales al Ținutului Secuiesc se instalează în funcție în cadrul ședinței Consiliului de Autoadministrare, în ultima zi a mandatului președintelui anterior, sau în cea de-a 10-a zi de la anunțarea rezultatelor alegerilor organizate pentru ocuparea postului vacant.

Art.42.

Mandatul președintelui ales al Ținutului Secuiesc începe de la depunerea jurământului:

„Jur pe onoarea mea, că voi îndeplini, cât voi putea de bine, funcția care mi s-a încredințat voi reprezenta și ocroti interesele populației Ținutului Secuiesc, voi respecta legile țării și deciziile autorităților regiunii, Constituția României. Așa să mă ajute Dumnezeu!”

Art.43.

În perioada limitării temporare a exercitării prerogativelor președintelui Ținutului Secuiesc, sau în cazul în care funcția devine vacantă, până la alegerea noului președinte, atribuțiile acestuia revin președintelui Consiliului de Autoadministrare, sau în caz de indisponibilitate, locțiitorului acestuia.

Art.44.

Președintele Ținutului Secuiesc dispune de imunitate acordată demnitarilor.

Art.45.

Președintele Ținutului Secuiesc nu poate îndeplini alte funcții publice sau private.

Art.46.

Competențele Președintelui Ținutului Secuiesc:

- a) propune Guvernului României data desfășurării alegerilor ordinare și extraordinare organizate pe teritoriul regiunii,
- b) convoacă sesiunea extraordinară a Consiliului de Autoadministrare,
- c) numește președintele Comisiei de Autoadministrare,
- d) numește, respectiv eliberează din funcție membrii Comisiei de Autoadministrare desemnați de către Consiliul de Autoadministrare,
- e) prezidează ședința Comisiei de Autoadministrare la solicitarea președintelui acestuia,
- f) contrasemnează și promulgă în termen de 20 de zile deciziile adoptate de Consiliul de Autoadministrare, nesemnarea sau nepromulgarea de către președintele Ținutului Secuiesc atrage după sine nulitatea ordonanțelor,
- g) supraveghează legalitatea ordonanțelor Consiliului Scaunal. În cazul în care consideră că actul este ilegal, în termen de 15 zile de la adoptarea acestuia, se poate adresa contenciosului administrativ,
- h) poate solicita din partea Curții Constituționale control prealabil de constituționalitate a proiectelor de decizii,
- i) poate solicita din partea Curții Constituționale controlul în privința constituționalității actelor normative emise,
- j) poate iniția referendum, în urma consultării Consiliului de Autoadministrare, privind problemele fundamentale ale regiunii, în conformitate cu Legea nr. 3/2000 privind organizarea referendumului la nivel local.

Capitolul IV. Autoritățile Scaunelor**Secțiunea I. Consiliul Scaunal****Art.47.**

- (1) Consiliul Scaunal este organul deliberativ de autoadministrare al Scaunului.
- (2) Consiliul Scaunal este ales de către cetățenii cu drept de vot ai Scaunului în conformitate cu prevederile Art.20 al prezentului statut.
- (5) Consiliul Scaunal, în termen de 30 de zile de la înființare, elaborează și aproba Regulamentul său de funcționare, în această perioadă activitatea consiliului este condusă de Președintele scaunului.

(4) Numărul consilierilor aleși în Consiliul Scaunal este de 33, sau câte un consilier după fiecare 3000 de locuitori al Scaunului .

Art.48.

Competențele Consiliului Scaunal cuprind emiterea de hotărâri în următoarele domenii:

- a) ordinea interioară privind instituțiile scaunale și personalul acestora,
- b) aprobarea în limbile română și maghiară a denumirilor localităților, a indicatoarelor de străzi și de circulație, a celor comerciale și a reclamelor,
- c) ocrotirea valorilor istorice, artistice și etnografice,
- d) obiceiuri și tradiții locale,
- e) activitatea instituțiilor culturale de interes scaunal,
- f) sistematizare teritorială,
- g) organizarea instituțiilor de autoadministrare,
- h) modificarea limitelor unităților administrative locale, la inițiativa autorităților locale,
- i) apărarea ordinii publice,
- j) drept de utilitate publică,
- k) cooperative meșteșugărești,
- l) sprijinirea construirii locuințelor, construirea locuințelor sociale,
- m) asistență socială și de bunăstare,
- n) școlarizare, construirea școlilor,
- o) perfecționare profesională, învățământul profesional,
- p) comerț,
- q) piețe și târguri locale,
- r) producția industrială de interes teritorial,
- s) silvicultură, personal silvic,
- t) vânătoarea, ocrotirea vânatului,
- u) agricultură,
- v) gospodărirea apelor,
- w) valorificarea apelor minerale, apelor termale, stațiunilor balneare,
- x) dezvoltarea și organizarea turismului pe teritoriul propriu,
- y) turismul rural,
- z) gospodărirea pajiștilor,
- aa) ocrotirea florei și faunei,
- bb) protecția mediului,
- cc) ocrotirea sănătății,
- dd) rețeaua de drumuri, de ape și gaze de interes local,
- ee) căile de comunicații și de transport public de interes local,
- ff) sistemul de căi ferate, de drumuri publice care traversează teritoriul scaunului, precum și transportul pe căi ferate, drumurile publice și prin cablu,
- gg) servicii publice,
- hh) personalul administrativ și de deservire publică,
- ii) expropriere de interes public, în folosul public al scaunului, cu despăgubiri juste,
- jj) munca voluntară de interes local,
- kk) reglementarea în ansamblu a vieții economice, ținând cont de libertatea economiei de piață,
- ll) sprijinirea sportului.

Art.49.

Consiliul Scaunal poate adopta hotărâri cu privire la controlul asupra activității poliției locale, asupra colaborării cu această instituție, cu privire la numirea, demiterea personalului, la înființarea poliției proprii, în conformitate cu reglementările în vigoare. În termen de cel puțin 3 ani, fiecare membru al corpului polițienesc trebuie să cunoască limba maghiară și limba română, iar ofițerii de poliție cel puțin o limbă de circulație internațională. Compoziția corpului polițienesc trebuie să reflecte compoziția națională a regiunii pe care o deservește.

Art.50.

Consiliul Scaunal asigură avantaje locuitorilor scaunului în procesul de ofertă a locurilor de muncă. Pe teritoriul scaunului este interzisă discriminarea pe bază de apartenența la o comunitate lingvistică sau națională.

Art.51.

Consiliul Scaunal asigură organizarea, funcționarea, controlul și îndrumarea învățământului la nivel preșcolar, elementar, liceal, postliceal și superior.

Art.52.

Consiliul Scaunal are în competență adoptarea hotărârilor privind informarea în masă pe teritoriul scaunului.

Art.53.

Competența Consiliului Scaunal este aprobarea bugetului Scaunal.

Art.54.

În acele domenii, în care Consiliul Scaunal nu are competență, se aplică ordonanțele Consiliului de Autoadministrare al Ținutului Secuiesc, respectiv legile statului.

Secțiunea II. Comisia Scaunală**Art.55.**

(1) Comisia Scaunală este organul executiv de autoadministrare al Scaunului.

(2) Președintele Comisiei Scaunale este numit de președintele scaunului.

(3) Membrii Comisiei Scaunale sunt desemnați pe o perioadă de patru ani prin vot secret de către Comisia Scaunală, la propunerea președintelui Comisiei, în termen de 30 de zile de la numirea acestuia. În timpul mandatului, membrii Comisiei pot fi revocați de către Consiliul Scaunal în condițiile stabilite de regulamentul de funcționare, respectiv, prin vot secret pot fi desemnați noi membri ai Comisiei.

(4) Pe baza deciziei Consiliului Scaunal, membrii Comisiei Scaunale sunt numiți sau revocați din funcție de către președintele Scaunului.

Art.56.

Consiliul Scaunal stabilește structura organizatorică și regulamentul de funcționare a Comisiei Scaunale, care este aprobată cu ocazia votării membrilor Comisiei.

Art.57.

Competențele Comisiei Scaunale sunt:

- a) aplicarea, controlul și executarea deciziilor Consiliului de Autoadministrare ale Ținutului Secuiesc, hotărârilor Consiliului Scaunal,
- b) funcționarea propriilor organe de autoadministrare,
- c) inițierea proiectelor de hotărâre,
- d) angajare și avansare în cadrul instituțiilor proprii,
- e) supravegherea serviciilor publice de interes local, funcționarea instituțiilor de interes local, a societăților comerciale cu capital de stat de interes local,
- f) administrarea patrimoniului din domeniul public și privat al scaunului,
- g) înființarea și administrarea societăților comerciale proprii,
- h) exercitarea atribuțiilor fiscale,
- i) elaborarea și aplicarea bugetului scaunului,
- j) planificarea și facilitarea dezvoltării economice a scaunului,
- k) aplicarea politicii fiscale, financiare și comerciale a scaunului,
- l) înființarea, respectiv desființarea instituțiilor publice a scaunului,
- m) apărarea siguranței publice, colaborarea cu organele polițienești și controlul asupra activității acestora, numirea și revocarea acestora,
- n) ocrotirea angajaților autorităților locale,
- o) garantarea folosirii libere a limbilor cu statut egal în regiune,
- p) funcționarea sistemului de învățământ de stat și în cadrul acestuia a sistemului de învățământ în limba maghiară,
- r) funcționarea instituțiilor culturale, rezolvarea problemelor culturale de interes scaunal,
- s) funcționarea și supravegherea patrimoniului artistic, a muzeelor, a altor instituții culturale și științifice,
- u) armonizarea ocrotirii naturii, gospodărirea apelor de interes local, irigarea, desecarea, apărarea contra inundațiilor, pe teritoriul scaunului,
- v) dezvoltarea turismului,
- w) asistență socială,
- x) sănătatea, înființarea și controlul spitalelor, farmaciilor, cabinetelor medicale, azilurilor de bătrâni și caselor de copii,
- y) administrarea domeniului privat și public al scaunului,
- z) alte domenii de interes scaunal,
- aa) aplicarea legilor statului.

Art.58.

Comisia Scaunală poate dispune, înființa, întreține posturi proprii de televiziune și de radio, în scopul realizării obiectivelor stabilite.

Art.59.

Comisia Scaunală poate să încheie convenții cu alte comunități de autoadministrare, poate colabora în domeniul cultural, economic, social cu alte colectivități din alte regiuni.

Art.60.

Comisia Scaunală dispune de un aparat administrativ propriu, stabilește structura funcțiilor proprii, repartizarea acestora și numește funcționarii.

Art.61.

Comisia Scaunală răspunde în fața Consiliului Scaunal, fără ca acest lucru să limiteze răspunderea personală a membrilor Comisiei.

Secțiunea III. Președintele Scaunului**Art.62.**

- (1) Președintele Scaunului reprezintă teritoriul aparținător Scaunului.
- (2) Președintele Scaunului este ales de către cetățenii cu drept de vot din teritoriul Scaunului, prin vot general, secret și direct pe o perioadă de patru ani, în conformitate cu dispozițiile cuprinse în art.20 al prezentului Statut de autonomie.

Art.63.

- (1) Consiliul Scaunal poate iniția destituirea președintelui scaunului, în baza votului unei majorității de 2/3.
- (2) În baza moțiunii de cenzură adoptată, Guvernul României, în termen de 30 de zile de la data deciziei Consiliului Scaunal, stabilește data alegerilor pentru funcția de președinte a scaunului.
- (3) În cazul în care funcția devine vacantă, mandatul președintelui nou ales este valabil pe întreaga perioadă.

Art.64.

Președintele ales al Scaunului se instalează în funcție în cadrul ședinței Consiliului Scaunal, în ultima zi a mandatului președintelui anterior, sau în cea de-a 10-a zi de la anunțarea rezultatelor alegerilor organizate pentru ocuparea postului vacant.

Art.65.

În momentul instalării, președintele ales al Scaunului depune următorul jurământ:
„Jur pe onoarea mea, că voi îndeplini, cât voi putea de bine, funcția care mi s-a încredințat voi reprezenta și ocroti interesele populației din acest Scaun, voi respecta legile țării, deciziile regiunii și Constituția României. Așa să mă ajute Dumnezeu!”

Art.66.

- (1) Președintele Scaunului poate să renunțe la funcția încredințată printr-o declarație înaintată Consiliului Scaunal.
- (2) Demisia devine valabilă în momentul în care Consiliul Scaunal ia act de această declarație.

Art.67.

În perioada limitării temporare a exercitării de către președintele Scaunului a prerogativelor sale, respectiv, în cazul în care funcția devine vacantă, până la instalarea noului președinte ales atribuțiile președintelui Scaunului vor fi îndeplinite de către președintele Consiliului Scaunal, sau în caz de indisponibilitate, de locțiitorul acestuia.

Art.68.

Competențele Președintelui Scaunului:

- a) propunerea privind organizarea și data desfășurării alegerilor ordinare și extraordinare pe teritoriul scaunului,
- b) convocarea sesiunii extraordinare a Consiliului Scaunal,
- c) numirea președintelui Comisiei Scaunale,
- d) numirea, respectiv eliberarea din funcție a membrilor Comisiei Scaunale desemnați de către Consiliul Scaunal,
- e) prezidarea ședinței Comisiei Scaunale la solicitarea președintelui acesteia,
- f) semnarea și promulgarea în termen de 20 de zile a ordonanțelor adoptate de Consiliul Scaunal, care pe teritoriul Scaunului au putere de lege. Nesemnarea sau nepromulgarea de către președintele Scaunului atrage după sine nulitatea ordonanțelor,
- g) inițierea referendumului, în urma consultării Consiliului Scaunal, privind problemele cardinale ale regiunii,
- h) reprezintă Scaunul în relațiile interne.

Capitolul V. Autoritățile locale**Secțiunea I. Statutul special și competențele autorităților administrației publice locale****Art.69.**

Autoritățile administrației publice locale - comunale, orășenești, municipale – se organizează și funcționează în baza Legii nr. 215/2001, modificată, privind administrația locală, în baza prezentului Statut de autonomie, respectiv în baza reglementărilor cuprinse în Charta Europeană a Autonomiei Locale.

Art.70.

Autoritățile administrației publice locale din Ținutul Secuiesc au statut special, constând în completarea reglementărilor Legii nr. 215/2001 privind administrația publică locală, cu modificările ulterioare, cu competențe suplimentare, rezultate din condițiile istorice, culturale și teritoriale specifice, ale căror aplicare este garantată prin prezentul Statut.

Art.71.

Autoritățile administrației publice locale, în baza dreptului la autonomie locală, în domeniile de competențe stabilite de lege și de prezentul Statut de autonomie, dispun de puterea decizională și executivă locală.

Art.72.

Pe teritoriul administrației publice locale limba maternă a comunității naționale maghiare, și limba maternă a celorlalte comunități naționale, etnice și lingvistice, în condițiile art.10. alin (3) al prezentului Statut au aceeași statut ca și limba oficială a statului.

Art.73.

Principiile de bază ale autoadministrării locale sunt:

- a) autoritățile locale dispun de prerogative discreționare în exercitarea competențelor transferate,

- b) responsabilitățile publice să fie îndeplinite de către organele administrative cele mai apropiate de cetățeni,
- c) deplinătatea și exclusivitatea competențelor, care nu pot fi îngrădite decât prin dispoziții legale ale autorităților centrale sau regionale,
- d) adaptabilitatea la condițiile locale a competențelor transferate de la autoritățile centrale sau regionale la autoritățile locale,
- e) participarea în timp util și într-o formă corespunzătoare la procesul de planificare și deciziile care vizează autoritățile locale.

Art.74.

Competențele care conferă statut special autorităților publice locale, se referă la următoarele domenii:

- a) învățământul în limba maternă a comunităților, înființarea, ocrotirea, funcționarea și dezvoltarea instituțiilor de învățământ,
- b) cultura în limba maternă a comunităților, înființarea, ocrotirea, funcționarea și dezvoltarea instituțiilor culturale,
- c) informarea în masă în limba comunităților, garantarea libertății informării în masă,
- d) folosirea neîngrădită a limbii materne a comunităților în viața particulară și în public, în instituțiile publice și în justiție,
- e) problemele sociale,
- f) dezvoltarea rurală și dezvoltarea localităților,
- g) dezvoltarea economică,
- h) administrarea patrimoniului public și privat al comunității și al statului, de interes local,
- i) înființarea și funcționarea instituțiilor comunale,
- j) respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului,
- k) împiedicarea tendințelor de modificare forțată a componenței naționale a localităților,
- l) împiedicarea tendințelor de modificare forțată a limitelor administrațiilor publice locale,
- m) inițierea înființării de noi comune,
- n) asigurarea ordinii publice prin poliție comunitară subordonată autorităților locale,
- o) bugetul local, folosirea propriilor resurse materiale și financiare,
- p) stabilirea denumirilor localităților, stabilirea și modul de folosire a simbolurilor, distincțiilor locale,
- r) stabilirea și organizarea sărbătorilor naționale ale comunităților locale,
- s) întreținerea și ocrotirea monumentelor istorice,
- t) stabilirea și organizarea licitațiilor,
- u) înființarea de burse,
- v) înființarea și administrarea instituțiilor, întreprinderilor de comerț, turistice, prestări de servicii, bănci, societăți de asigurări și a altor organisme economice,
- w) exproprierea în interes public în funcție de reglementările cuprinse în lege și în prezentul Statut de autonomie,
- x) înființarea și administrarea bibliotecilor, arhivelor, muzeelor care păstrează valorile lingvistice ale comunităților, precum și a altor instituții asemănătoare,
- y) toate formele de instruire a tineretului și adulților,
- z) silvicultura și gospodărirea apelor,
- aa) controlul, gospodărirea și valorificarea pădurilor comunale,
- bb) controlul, gospodărirea și valorificarea pajiștilor comunale,

- cc) ocrotirea, administrarea, valorificarea resurselor de ape minerale, apelor termale, stațiunilor balneare, bogățiilor naturale de interes local,
- dd) păstrarea, dezvoltarea, valorificarea vânatului din teritoriul aparținător autorității publice locale,
- ee) un raport de 90% în favoarea administrației locale din impozitul pe venituri, stabilit prin lege,
- ff) un raport de 80% în favoarea administrației locale din taxe și impozite stabilite de lege,
- gg) averea comunală retrocedată de către stat.

Art.75.

Autoritatea publică locală, în decursul rezolvării problemelor publice locale, garantează egalitatea deplină a cetățenilor de naționalitate română, cu cetățenii aparținând celorlalte comunități naționale, etnice și lingvistice.

Art.76.

Limitele localităților nu pot fi modificate fără referendum. Modificarea forțată a raportului etnic al localității este interzisă.

Art.77.

- (1) Autoritatea publică locală stabilește propria ei structură administrativă internă, conform necesităților și în scopul asigurării eficienței.
- (2) Supravegherea organelor autorității publice locale poate viza doar legalitatea activității acestora.

Art.78.

Autoritatea publică locală, în timpul exercitării competențelor și realizării responsabilităților, poate colabora și se poate asocia cu alte comunități în scopul îndeplinirii sarcinilor de interes comun.

Art.79.

Autoritatea publică locală și organele acesteia pot deveni membri ai unor uniuni de profil din țară și din străinătate, având ca scop realizarea unor obiective comune.

Art.80.

Autoritatea publică locală și organele acesteia, în condițiile prevăzute de lege, pot colabora cu alte autorități publice locale și cu organele acestora din alte state.

Art.81.

Autoritatea publică locală poate solicita asistență juridică în vederea apărării exercitării libere a competențelor și a autonomiei locale.

Capitolul VI. Folosirea limbii materne în învățământ

Art.82.

(1) Cetățenii Ținutului Secuiesc au dreptul de a învăța în limba maternă în instituții de învățământ de stat și particulare, la toate nivelurile, tipurile, formele și de specialitate ale învățământului.

(2) Persoanele fizice, organizațiile și societățile au dreptul de a înființa instituții de învățământ particular în limba maternă a comunităților, iar cultele religioase au dreptul la învățământ confesional în limba enoriașilor.

Art.83.

Învățământul de stat și confesional în limba maternă este finanțat de la bugetul de stat și în mod proporțional de la bugetul autorităților administrațiilor publice locale, iar învățământul particular este sprijinit de stat.

Art.84.

Limba de școlarizare a minorilor este hotărâtă de părinții sau tutorele legal al acestora.

Art.85.

În raport de cerințe și necesități, funcționează un sistem de învățământ aparte în limba maternă a cetățenilor:

- a) în învățământul preșcolar, grupe de grădinițe, în funcție de cerințe,
- b) în învățământul elementar, în funcție de necesități în școli, secții, clase sau grupe sine stătătoare,
- c) în învățământul mediu – gimnazial, liceal, profesional -, în funcție de cerințe în unități, secții, clase sau grupe de sine stătătoare,
- d) în învățământul profesional, în funcție de cerințe în unități, secții, clase sau grupe de sine stătătoare,
- e) în învățământul superior, în colegii, în funcții de cerințe în universități, colegii, facultăți, secții și grupe de sine stătătoare,
- f) în învățământul post gradual.

Art.86.

În instituțiile de învățământ și educație în limba maternă a cetățenilor Ținutului Secuiesc, trebuie asigurată predarea istoriei comunităților naționale, -etnice și -lingvistice, precum și a istoriei, geografiei și etnografiei națiunii-mamă a acestora, cunoașterea tradițiilor și valorilor culturale.

Art.87.

(1) În instituțiile de învățământ și educație cu limba de predare maghiară trebuie asigurată posibilitatea însușirii limbii române.

(2) În învățământul elementar, mediu și liceal cu limba de predare maghiară, în vederea asigurării însușirii cât mai temeinice a limbii române, disciplina de limba și literatura română se predă după programe și manuale speciale.

Art.88.

În învățământul profesional desfășurat într-o altă limbă decât limba oficială a statului, însușirea termenilor de specialitate în limba română trebuie asigurată.

Art.89.

În unitățile de învățământ respectiv în cazul cursurilor de perfecționare din Ținutul Secuiesc, examenele de admitere și finale pot fi ținute în limba maternă.

Art.90.

Asigurarea condițiilor adecvate pentru pregătirea și perfecționarea cadrelor didactice din grădinițe, scoli, în învățământul superior revine statului, respectiv autorităților ale Ținutului Secuiesc.

Art.91.

Posibilitatea de angajare a profesorilor din străinătate în instituțiile de învățământ în limba maternă, este garantată.

Art.92.

La inspectoratul general școlar al regiunii și la inspectoratele școlare ale scaunelor funcționează direcții și corpuri profesionale cu competențe de control și de supraveghere pentru învățământul în limba maternă.

Art.93.

În cazul învățământului confesional se va respecta autonomia cultelor religioase, iar în învățământul superior, autonomia universitară.

Capitolul VII. Folosirea limbii materne în viața culturală

Art.94.

În Ținutul Secuiesc, folosirea limbii materne este garantată:

- a) în domeniul cultural,
- b) în domeniul creației artistice, al criticii de artă, cercetării și literaturii de specialitate,
- c) în domeniul traducerii, sincronizării, subtitrării,
- d) în domeniul popularizării culturilor naționale specifice,
- e) în toate domeniile de informare în masă.

Art.95.

Organizațiile comunităților naționale, etnice, lingvistice, pot desfășura în limba maternă activități științifice și culturale. În acest scop pot înființa instituții care, la rândul lor, pot avea legături internaționale.

Art.96.

Autoritatea de autoadministrare a Ținutului Secuiesc sprijină:

- a) descoperirea, colecționarea valorilor materiale ale culturilor naționale, înființarea colecțiilor și îmbogățirea acestora,
- b) editarea de cărți din partea comunităților naționale, etnice, lingvistice, apariția tipăriturilor periodice,

- c) instituțiile teatrale în limba maternă și a altor instituții culturale,
- d) editarea diferitelor anunțuri de interes public în limba comunităților cu identitate diferită.

Capitolul VIII. Folosirea limbii materne în administrația publică și în viața publică

Art.97.

În scopul folosirii neîngrădite a limbii materne în administrația publică locală și regională, vor fi numite, respectiv angajate persoane care cunosc limba comunităților naționale, etnice, lingvistice din regiune, respectiv care aparțin acestor comunități, respectând raportul dintre naționalități rezultat în urma ultimului recensământ.

Art.98.

Autoritățile Ținutului Secuiesc au obligația:

- a) să asigure inscripționarea denumirilor localităților, străzilor, piețelor și instituțiilor în limba oficială a statului, în limba comunității naționale aflate în majoritate în regiune și dacă se solicită în limba oricărei comunități aflate în minoritate numerică,
- b) rezoluțiile, alte hotărâri sau comunicări ale instituțiilor administrației locale trebuie difuzate în limba oficială a statului, în limba maghiară și în conformitate cu condițiile prezentate la alin. 3 din art.10 al prezentului Statut în limba altor comunități naționale, etnice, lingvistice,
- c) formularele folosite în administrația publică trebuie editate în mai multe limbi, în conformitate cu cele prevăzute la punctul b).

Cheltuielile sunt suportate de autoritățile competente.

Art.99.

În unitățile administrației publice ale Ținutului Secuiesc:

- a) autoritățile administrației publice folosesc limba română și limba maghiară, precum și limbile celorlalte comunități în condițiile prevăzute la alin. 3 al art.10, ca limbi cu statut egal,
- b) documentele administrative și juridice se difuzează în limbile prevăzute la punctul a).

Art.100.

Folosirea neîngrădită a limbilor comunităților cu identitate națională diferită din Ținutul Secuiesc în domeniul informării în masă și în orice domeniu al vieții sociale, economice este garantată prin prezentul Statut.

Capitolul IX. Folosirea limbii materne în justiție

Art.101.

Cetățenii Ținutului Secuiesc au dreptul de a-și folosi limba maternă în fața organelor judecătorești.

Art.102.

- (1) Cetățenii Ținutului Secuiesc pot folosi liber limba lor maternă în procesele și procedurile penale, civile și în contenciosul administrativ,
- (2) Procesele se desfășoară în limba maternă a cetățeanului, actele rezultate se redactează în limba maternă a persoanei în cauză și în limba oficială a statului.

Capitolul X. Probleme financiare

Art.103.

Autoritățile publice locale, respectiv autoritățile de autoadministrare scaunală și regională ale Ținutului Secuiesc, dispun de autonomie financiară, iar în decursul exercitării acesteia respectă principiul armonizării cu bugetul de stat în scopul asigurării dezvoltării lor interne și îndeplinirii competențelor atribuite, și anume:

- a) Sistemul de finanțare al regiunii trebuie să asigure o sumă totală previzibilă de încasări proporționale cu competențele acestora, permițându-i să desfășoare o politică proprie.
- b) Sursele de finanțare a regiunii trebuie să fie suficient de diversificate și evolutive pentru a-i permite să urmeze, pe cât posibil, evoluția reală a costurilor exercitării competențelor și dezvoltarea generală a economiei.
- c) Pentru exercitarea propriei competențe, mare parte a resurselor financiare ale regiunii trebuie să fie constituită din resurse proprii de care să poată dispune liber.
- d) Principiul solidarității implică implementarea în cadrul statului a unui mecanism de repartiție financiară, având în vedere atât resursele potențiale, cât și cheltuielile regiunii, precum și scopul apropierei nivelului de viață al cetățenilor din diferitele regiuni.
- e) Transferurile și subvențiile de la bugetul de stat în principiu, trebuie să fie efectuate ținându-se seama de respectarea principiului de neafectare. Transferurile financiare către regiune, cât și eventuala împărțire a impozitelor trebuie să fie efectuate potrivit unor reglementări stabilite în prealabil, bazate pe criterii obiective și să corespundă unor nevoi reale ale regiunii.
- f) Regiunea, în limitele legii, trebuie să aibă acces la piața de capital pentru a-și finanța cheltuielile de investiții prin împrumut cu condiția ca aceasta să poată demonstra capacitatea de a garanta serviciul datoriei pe durata întregii perioade de restituire, în baza propriilor încasări.
- g) Obligația, instituită prin lege, de a urma anumite reguli bugetare sau un sistem de contabilitate standardizată nu poate constitui un prejudiciu adus autonomiei financiare a regiunii.

Art.104.

Autoritățile de autoadministrare ale Ținutului Secuiesc efectuează colectarea impozitelor de stat și locale, luând măsuri în domeniul fiscal care vizează această activitate.

Art.105.

Impozitele și taxele sunt reglementate de lege, respectiv de deciziile ale autorităților de autoadministrare.

Art.106.

Autoritățile de autoadministrare dispun de resurse financiare proprii, reglementate prin decizii și utilizate pe baza bugetelor proprii.

Art.107.

Resursele financiare ale autorităților de autoadministrare:

- a) impozitele transferate în întregime sau parțial de către stat
- b) taxele cuvenite după impozitele de stat
- c) procentul provenit din încasările de stat

- d) impozitele și taxele proprii, impozite suplimentare,
- e) venituri provenite din patrimoniul propriu,
- f) venituri provenite din domeniul privat al colectivității,
- g) donații,
- h) mijloace financiare provenite în urma serviciilor și responsabilităților preluate de la stat care sunt transferate de la bugetul statului.

Art.108.

Modalitățile de îndeplinire a competențelor financiare prevăzute în art.107 se reglementează prin lege organică.

Art.109.

Volumul mijloacelor financiare ale autorităților de autoadministrare este proporțional cu cel necesar îndeplinirii atribuțiilor și competențelor prevăzute în prezentul Statut și în Legea nr. 215/2001, modificată, privind administrația publică locală.

Art.110.

(1) În scopul garantării funcționării autorităților de autoadministrare, bugetul de stat prevede o echilibrare financiară care are ca scop anihilarea efectelor negative provenite din distribuirea inechitabilă a resurselor financiare potențiale, și corectarea dezavantajelor financiare provocate.

(2) Măsurile prevăzute la alineatul precedent nu pot diminua libertatea decizională a autorităților locale de a dispune de libertatea decizională în domeniul lor de competență.

Art.111.

Autoritățile de autoadministrare locală, scaunală și regională au putere de decizie asupra utilizării mijloacelor financiare provenite de la bugetul de stat.

Art.112.

Mijloacele financiare transferate autorităților de autoadministrare de la bugetul de stat nu pot fi utilizate pentru finanțarea proiectelor speciale.

Art.113.

90% din volumul impozitelor pe venit stabilit de lege devine parte componentă a bugetului local.

Art.114.

80% din volumul impozitelor și taxelor stabilite de lege devine parte componentă a bugetului local.

Art.115.

Bugetul administrației scaunale se compune din:

- a) compensare bugetară transferată de la bugetele locale,
- b) compensare bugetară transferată de la bugetul de stat
- c) venituri proprii,

- d) donații,
- e) alte mijloace financiare legale.

Art.116.

Bugetul administrației regionale se compune din:

- a) compensare bugetară transferată de la bugetele locale,
- b) compensare bugetară proporțională transferată de la bugetul de stat
- c) venituri proprii,
- d) donații,
- e) alte mijloace financiare legale.

Capitolul XI. Domeniul public și administrarea acestuia

Art.117.

(1) Situația juridică a patrimoniului din domeniul public al Ținutului Secuiesc este reglementată de prevederile Legii nr. 215/2001, modificată, de Legea privind domeniul public, precum și de regulamentul de funcționare al autorităților de autoadministrare.

(2) Patrimoniul Ținutului Secuiesc se compune din bunuri imobiliare și mobiliare care aparțin domeniului privat sau public al regiunii.

(3) Domeniului public al Ținutului Secuiesc îi aparțin acele bunuri, care în conformitate cu dispozițiile legale, prin natura sau destinația lor deservește interesul public al regiunii, se găsesc pe teritoriul acesteia și nu constituie proprietatea vreunei autorități locale sau scaunale.

(4) Resursele și bogățiile naturale ale regiunii – bogățiile subsolului, apele cu potențial energetic valorificabil, apele termale și minerale-, precum și căile de comunicații terestre și fluviale constituie domeniul public al regiunii.

(5) Bunurile de proprietate publică ale Ținutului Secuiesc sunt inalienabile.

(6) În cazul aplicării prevederilor prevăzute la alineatul (1), regiunea și scaunele au același statut ca și autoritățile administrative județene.

Art.118.

(1) În termen de 60 de zile de la înființarea autorităților de autoadministrare ale Ținutului Secuiesc, Guvernul, printr-o Hotărâre, va nominaliza patrimoniul din domeniul public și privat al statului.

(2) Apartenența și gestionarea patrimoniului din domeniul public și privat al regiunii, al scaunelor și localităților vor fi reglementate de autoritățile de autoadministrare competente.

Capitolul XII

Autoritățile judiciare

Art. 119

În urma reorganizării a sistemului judiciar din teritoriul Ținutului Secuiesc, judecătoriile își desfășoară activitatea în următoarele localități:

- Sfântu Gheorghe
- Covasna
- Târgu-Secuiesc
- Baraolt

- Miercurea Ciuc
- Odorheiu Secuiesc
- Gheorgheni
- Toplița
- Târgu Mureș
- Sângeorgiu de Pădure

Art. 120

În Ținutul Secuiesc există trei tribunale, cu următoarele competențe teritoriale:

- Tribunalul din Târgu Mureș: Scaunul Mureș.
- Tribunalul din Miercurea Ciuc: Scaunul Ciuc, Scaunul Odorhei, Scaunul Gheorgheni
- Tribunalul din Sfântu-Gheorghe: Scaunul Micloșoara-Brăduț, Scaunul Kézdi , Scaunul Orbai, Scaunul Sepsi.

Art. 121

În Ținutul Secuiesc sediul Curții de Apel se află la Târgu Mureș, a cărei competență teritorială se extinde doar pe teritoriul Ținutului Secuiesc.

Art.122

- (1) Judecătorii, procurorii și grefierii autorităților judiciare din Ținutul Secuiesc trebuie să cunoască pe lângă limba oficială a statului și limba maghiară.
- (2) Concursurile pentru ocuparea posturilor în acest sistem, trebuie organizate parțial în limba română și parțial în limba maghiară.

Art.123

Autoritățile judiciare în Ținutul Secuiesc sunt organizate și funcționează în conformitate cu prevederile Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, cu modificările și completările ulterioare și în prezentului Statut.

Capitolul XIII. Legătura dintre stat și regiune

Art.124.

- (1) Guvernul numește prefectul care veghează asupra respectării legalității în regiune.
- (2) În cazul unor divergențe dintre Regiune și Guvern, prefectul are competența de mediere.
- (3) Legile și ordonanțele precum și alte acte normative emise de către Parlamentul României și de către Guvernul României, care au reglementări valabile și în Ținutul Secuiesc, pot fi adaptate de Consiliul de Autoadministrare, iar printr-o hotărâre luată cu o majoritate de 2/3 a membrilor, Consiliul de Autoadministrare își poate exercita dreptul de a solicita rediscutarea actelor normative în cauză.

Art.125.

Deciziile Ținutului Secuiesc sunt controlate din punct de vedere al constituționalității de către Curtea Constituțională.

Art.126.

Contestațiile împotriva documentelor și actelor emise de autoritățile executive pot fi adresate autorităților juridice administrative competente.

Art.127.

În regiune exercitarea competențelor autorității judecătorești este responsabilitatea instanțelor judecătorești înființate și organizate prin lege.

Art.128.

Exercitarea controlului asupra autorităților de autoadministrare ale regiunii revine:

- a) Curții Constituționale, privind constituționalitatea actelor normative adoptate,
- b) Guvernului, privind exercitarea competențelor delegate de stat
- c) Contenciosul Administrativ, privind activitatea și actele normative ale organelor administrative din cadrul autorităților de autoadministrare,
- d) Curții de Conturi, privind activitatea economico-financiară cu interes de stat și gestionarea resurselor financiare provenite de la bugetul de stat.

Art.129.

Președintele Ținutului Secuiesc, respectiv Președintele Scaunal, pe baza hotărârii Consiliului de Autoadministrare, a Consiliului Scaunal, poate contesta prevederile legale în instanțe judecătorești, în cazul lezării prevederilor prezentului Statut a reglementărilor referitoare la ocrotirea limbii maghiare sau a altor limbi folosite tradițional în regiune.

Capitolul XIV. Dispoziții finale

Art.130.

Prezentul Statut de autonomie poate fi modificat prin următoarea procedură:

- a) modificarea este inițiată de 1/5 a membrilor Consiliului de Autoadministrare,
- b) modificarea este adoptată prin vot în raport de 2/3 a membrilor Consiliului de Autoadministrare,
- c) modificarea adoptată este aprobată de Parlamentul României,
- d) în termen de 60 de zile de la adoptarea modificărilor Statutului de autonomie de către Parlament Statutul de autonomie modificat se supune referendumului în Ținutul Secuiesc,
- e) în cazul neadoptării de către Consiliul de Autoadministrare sau prin referendum a modificărilor propuse, modificări asemănătoare pot fi inițiate numai după un an de zile.

Art.131.

Prevederile prezentului Statut de autonomie completează reglementările legale în vigoare.

Art.132.

Pe data intrării în vigoare a prezentului Statut de autonomie orice alte prevederi contrare se abrogă.

**PREȘEDINTELE
CAMEREI DEPUTAȚILOR**

ION-MARCEL CIOLACU

**PREȘEDINTELE
SENATULUI**

TEODOR VIOREL MELEȘCANU

Anexă la proiectul de lege: Statutul de autonomie a Ținutului Secuiesc

Denumire		scaun	Număr locuitori		Maghiari
Nr.	În limba română	În limba maghiară	Total	Maghiari	%
1	Scaunul Micloșoara-Brăduț	Bardoc-Miklósvárszék	32 505	23 172	71.29
2	Scaunul Ciuc	Csíkszék	115 965	97 985	84.50
3	Scaunul Gheorgheni	Gyergyószék	82 441	52 749	63.98
4	Scaunul Kézdi	Kézdiszék	53 506	48 474	90.60
5	Scaunul Mureș	Marosszék	282 793	151 626	53.62
6	Scaunul Orbai	Orbaiszék	25 627	17 474	68.19
7	Scaunul Sepsî	Sepsiszék	88 034	64 870	73.69
8	Scaunul Odorhei	Udvarhelyszék	117 555	109 551	93.19
Total			798.426	565.901	70.88

Componenta etnică a localităților din Scaunul Micloșoara-Brăduț

Denumire		localitate	Număr locuitori		Maghiari
Nr.	În limba română	În limba maghiară	Total	Maghiari	%
1.	Baraolt	Barót	8672	8129	93.74
2.	Apața	Apáca	3169	1093	34.49
3.	Brăduț	Bardóc	4728	3612	76.40
4.	Racoș	Alsórákos	3336	1741	52.19
5.	Belin	Bölön	2859	1024	35.82
6.	Aita Mare	Nagyajta	1715	1546	90.15

7.	Bățani	Nagybacon	4403	3658	83.08
8.	Ormeniș	Ürmös	1976	757	38.31
9.	Vârghiș	Vargyas	1647	1612	97.87
Total			32 505	23 172	71.29

Componența etnică a localităților din Scaunul Ciuc

Nr.	Denumire localitate		Număr locuitori		Maghiari %
	În limba română	În limba maghiară	Total	Maghiari	
10.	Miercurea Ciuc	Csík Szereda	38 966	30 607	78.55
11.	Bălan	Balánbánya	6115	2092	34.21
12.	Ciceu	Csikcsicsó	2679	2629	98.13
13.	Dănești	Csík dánfalva	2292	2259	98.56
14.	Cârța	Csikkarcfalva	2709	2656	98.04
15.	Cozmeni	Csikkozmas	2115	2005	94.80
16.	Mădăraș	Csikmadaras	2199	2168	98.59
17.	Siculeni	Csikmadélfalva	2726	2568	94.20
18.	Păuleni-Ciuc	Csikpálfalva	1831	1779	97.16
19.	Racu	Csikrákos	1607	1571	97.76
20.	Sândominic	Csikszentdomokos	6110	5906	96.66
21.	Ciucsângeorgiu	Csikszentgyörgy	4839	4648	96.05
22.	Sântimbru	Csikszentimre	2063	1994	96.66
23.	Sâncrăieni	Csikszentkirály	2526	2332	92.32
24.	Leliceni	Csikszentlélek	2010	1935	96.27
25.	Sânmartin	Csikszentmárton	2322	2263	97.46
26.	Mihăileni	Csikszentmihály	2644	2103	79.54
27.	Sânsimion	Csikszentsimon	3482	3363	96.58
28.	Tomești	Csikszenttamás	2563	2528	98.63
29.	Frumoasa	Csikszépvíz	3682	3466	94.13
30.	Ghimeș Făget	Gyimesbükk	5094	2578	50.61

31.	Lunca de Sus	Gyímefelsőlok	3242	3148	97.10
32.	Lunca de Jos	Gyímesközéplök	5328	5213	97.84
33.	Plăieșii de Jos	Kászontáltíz	3033	2760	91.00
34.	Tușnad	Tusnád	2147	1951	90.87
35.	Băile Tușnad	Tusnádfürdő	1641	1463	89.15
	Total		115.965	97.985	84.50

Componenta etnică a localităților din Scaunul Gheorgheni

Nr.	Denumire localitate		Număr locuitori		Maghiari %
	În limba română	În limba maghiară	Total	Maghiari	
1.	Gheorgheni	Gyergyószentmiklós	18 377	15 388	83.74
2.	Bilbor	Bélbor	2638	7	0.27
3.	Borsec	Borszék	2585	1972	76.29
4.	Gălăuțaș	Galócás	2498	504	20.18
5.	Joseni	Gyergyóalfalu	5536	5332	96.32
6.	Ciumani	Gyergyócsomafalva	4328	4280	98.89
7.	Ditrău	Gyergyóditró	5483	5379	98.10
8.	Corbu	Gyergyóholló	1520	137	9.01
9.	Remetea	Gyergyóremete	6165	6055	98.22
10.	Lázarea	Gyergyószárhegy	3424	3300	96.38
11.	Tulgheș	Gyergyótölgyes	3279	946	28.85
12.	Suseni	Gyergyóújfalu	5114	4838	94.60
13.	Subcetate	Gyergyóvárhegy	1832	80	4.37
14.	Toplița	Maroshéviz	13 929	3080	22.11
15.	Sărmaș	Salamás	3804	681	17.90
16.	Voșlobeni	Vasláb	1929	770	39.92
	Total		82.441	52.749	63.98

Componenta etnică a localităților din Scaunul Kézdi

Nr.	Denumire		localitate		Maghiari %
	În limba română	În limba maghiară	Total	Maghiari	
1.	Târgu Secuiesc	Kézdivásárhely	18 491	16 292	88.11
2.	Dalnic	Dálnok	956	933	97.59
3.	Estelnic	Esztelnek	1182	1150	97.29
4.	Ghelița	Gelence	4815	4551	94.52
5.	Mereni	Kézdialmás	1324	1280	96.68
6.	Poian	Kézdiszentkereszt	1768	1745	98.70
7.	Sânzieni	Kézdiszentlélek	4582	4492	98.04
8.	Lemnia	Lemhény	1936	1863	96.23
9.	Ojdula	Ozsdola	3519	2498	70.99
10.	Brețcu	Bereck	3908	2890	73.95
11.	Cernat	csernaton	4025	3970	98.63
12.	Cătălina	Szentkatolna	3378	3307	97.90
13.	Turia	Torja	4027	3959	98.31
Total			53.911	48.930	90.76

Componenta etnică a localităților din Scaunul Mureș

Nr.	Denumire		localitate		Maghiari %
	În limba română	În limba maghiară	Total	Maghiari	
1	Acățari	Ákosfalva	4738	4067	85.84
2	Păsăreni	Backamadaras	1919	1535	79.99
3	Bălăușeri	Balavásár	4889	3174	64.92
4	Breaza	Beresztelke	2473	1025	41.45
5	Vărgata	Csíkfalva	1945	1577	81.08

6	Sângeorgiu de Pădure	Erdőszentgyörgy	5166	3808	73.71
7	Gornești	Gernyeszeg	5577	3912	70.15
8	Fântânele	Gyulakuta	4693	4301	91.65
9	Neaua	Havad	1369	1224	89.41
10	Livezeni	Jedd	3266	1640	50.21
11	Chibed	Kibéd	1762	1687	95.74
12	Corunca	Koronka	2785	1804	64.78
13	Gheorghe Doja	Lukafalva	2982	2169	72.74
14	Ghindari	Makfalva	3250	2874	88.43
15	Cristești	Maroskeresztúr	5824	2512	43.13
16	Glodeni	Marossárpatak	3817	2587	67.78
17	Sântana de Mureș	Marosszentanna	5723	2309	40.35
18	Sângeorgiu de Mureș	Marosszentgyörgy	9304	4681	50.31
19	Sâncraiu de Mureș	Marosszentkirály	7489	2254	30.10
20	Tîrgu-Mureș	Marosvásárhely	134 280	57 532	42.84
21	Ceaușu de Câmpie	Mezőcsávás	5964	2624	44.00
22	Band	Mezőbánd	6446	2161	33.52
23	Mădăraș	Mezőmadaras	1299	1003	77.21
24	Pănet	Mezőpanit	6033	4707	78.02
25	Sincai	Mezősámsond	1622	538	33.17
26	Ernei	Nagyernye	5835	4284	73.42
27	Gălești	Nyárádgálfalva	3067	2611	85.13
28	Crăciunești	Nyárádkarácson	4470	2827	63.24
29	Măgherani	Nyárádmagyarós	1309	1177	89.92
30	Eremitu	Nyárádremete	3893	3465	89.01
31	Miercurea Nirajului	Nyárádszereda	5554	4452	80.16
32	Ungheni	Nyárádtő	6945	580	8.35
33	Sărățeni	Sóvárad	1608	1326	82.46

34	Bereni	Székelybere	1203	1161	96.51
35	Hodoșa	Székelyhodos	1261	1121	88.90
36	Vetca	Székelyvécke	892	757	84.87
37	Sovata	Szováta	10385	9104	87.66
38	Voivodeni	Vajdaszentivány	1756	1056	60.14
Total			282.793	151.626	53.62

Componenta etnică a localităților din Scaunul Orbai

Denumire		localitate	Număr	locuitori	Maghiari %
Nr.	În limba română	În limba maghiară	Total	Maghiari	
1	Brateș	Barátos	1531	1484	96.93
2	Comandău	Kommandó	1006	938	93.24
3	Covasna	Kovászna	10114	6354	62.82
4	Boroșneu Mare	Nagyborosnyó	3097	2890	93.32
5	Zăbala	Zabola	4597	3166	68.87
6	Zagon	Zágon	5282	2642	50.02
Total			25.627	17.474	68.19

Componenta etnică a localităților din Scaunul Sepsi

Denumire		localitate	Număr	locuitori	Maghiari %
Nr.	În limba română	În limba maghiară	Total	Maghiari	
1	Arcuș	Árkos	1519	1450	95.46
2	Vâlcele	Előpatak	4475	430	9.61
3	Ghidfalău	Gidófalva	2660	2526	94.96
4	Hăghig	Hídvég	2315	633	27.34
5	Ilieni	Ilyefalva	2036	1749	85.90
6	Chichiș	Kökös	1537	818	53.22
7	Moacșa	Maksa	1201	1123	93.51

8	Malnaș	Málnás	1087	1004	92.36
9	Micfalău	Mikóújfalú	1805	1753	97.12
10	Reci	Réty	2304	2247	97.53
11	Bodoc	Sepsibodok	2553	2396	93.85
12	Bixad	Sepsibükszád	1799	1708	94.94
13	Valea Crișului	Sepsikőröspatak	2307	2136	92.59
14	Sfântu Gheorghe	Sepsiszentgyörgy	56 006	41 233	73.62
15	Ozun	Uzon	4430	3664	82.71
Total			88.034	64.870	73.69

Componenta etnică a localităților din Scaunul Odorhei

Nr.	Denumire localitate		Număr locuitori		Maghiari %
	În limba română	În limba maghiară	Total	Maghiari	
1	Mugeni	Bögöz	3491	3388	97.05
2	Atid	Etéd	2705	2283	84.40
3	Lupeni	Farkaslaka	4473	4231	94.59
4	Feliceeni	Felsőboldogfalva	3297	3191	96.78
5	Brădești	Fenyéd	1915	1871	97.70
6	Porumbeni	Galambfalva	1805	1753	97.12
7	Merești	Homoródalmás	1339	1305	97.46
8	Mărtiniș	Homoródszentmárton	2838	2741	96.58
9	Ulieș	Kányád	1193	1086	91.03
10	Căpâlnița	Kápolnásfalú	2026	1925	95.01
11	Corund	Korond	6135	5760	93.89
12	Lueta	Lövéte	3439	3346	97.30
13	Satu Mare	Máréfalva	1995	1944	97.44
14	Ocland	Oklánd	1293	1239	95.82
15	Dealul	Oroszhegy	3907	3855	98.67

16	Praid	Parajd	6502	5961	91.68
17	Săcel	Románandrásfalva	1253	750	59.86
18	Simonești	Siménfalva	3776	3633	96.21
19	Avrămești	Szentábrahám	2465	2105	85.40
20	Vlăhița	Szentegyháza	6898	6704	97.19
21	Dârjiu	Székelyderzs	1036	948	91.51
22	Cristuru Secuiesc	Székelykeresztúr	9650	8923	92.47
23	Odorheiu Secuiesc	Székelyudvarhely	34 257	31 665	92.43
24	Vârșag	Székelyvarság	1580	1565	99.05
25	Secuieni	Újszékely	2644	1921	72.66
26	Zetea	Zetelaka	5643	5458	96.72
Total			117.555	109.551	93.19

**PREȘEDINTELE
CAMEREI DEPUTAȚILOR**

**PREȘEDINTELE
SENATULUI**